

QUALITY SYSTEM IN HIGHER EDUCATION IN BiH – A REVIEW ON THE ACCREDITATION OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

SISTEM KVALITETA U VISOKOM OBRAZOVANJU U BiH – OSVRT NA AKREDITACIJU VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA

V. prof. dr. Edin Berberović
Polytechnic faculty in Zenica, University of Zenica
Bosnia and Herzegovina

REZIME

U ovom radu prezentiran je sistem osiguranja kvaliteta u visokom obrazovanju u BiH kroz institucije koje su za njega nadležne, u prvom redu Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta u BiH, zatim kroz dokumente za osiguranje sistema kvaliteta na državnom nivou, kao i način provođenja kroz procese institucionalnih akreditacija visokoškolskih ustanova u BiH. Urađena je analiza izvještaja i podataka dostupnih kod Agencije, na bazi kojih su izvedeni zaključci o dobrim i lošim stranama. Na bazi analize dostupnih podataka predložena su poboljšanja i koraci za otklanjanje uočenih nedostataka.

Ključne riječi: sistem osiguranja kvaliteta, visoko obrazovanje, akreditacija

ABSTRACT

In this paper the quality assurance system in higher education in B&H is presented through the institutions in charge, in particular the Agency for development of higher education and quality assurance in B&H, then the documents for quality assurance at the national level, as well as the way of conducting the quality system through the process of institutional accreditation of higher education institutions in B&H. An analysis is of the reports and data available at the Agency, based upon which conclusions about good bad sides have are drawn. Based on the analysis of the available data improvements are suggested as well as steps towards eliminating the detected lacks.

Keywords: quality assurance system, higher education, accreditation

1. UVOD

Kao i u svakoj djelatnosti koja se razvija, i u visokom obrazovanju osiguranje kvaliteta predstavlja ključni element reforme i bitan preduslov za integraciju u Evropski prostor visokog obrazovanja (EHEA) [1]. Jedinstveni Evropski prostor visokog obrazovanja nije moguć bez jedinstvenog sistema osiguranja kvaliteta, koji na transparentan način omogućava uporedivost visokoškolskih ustanova, studijskih programa, kao i stečenih kvalifikacija na cijelom obuhvaćenom prostoru. U tu svrhu nameće se potreba uspostavljanja sistema osiguranja kvaliteta na institucionalnom nivou. S obzirom na činjenicu da visoko obrazovanje predstavlja djelatnost od ogromnog društvenog značaja i prvi pokretač razvoja društva, kvalitet visokog obrazovanja trebalo bi da je u centru pažnje svake države koja je opredijeljena za razvoj i napredak. U cilju unificiranja sistema kvaliteta osmišljeni su standardi i smjernice na

evropskom nivou, koji definišu skup kriterija za ocjenu stanja u visokom obrazovanju. Pri tome su visokoškolske ustanove primarno odgovorne za osiguranje kvaliteta u svojim okvirima (unutrašnje osiguranje kvaliteta), a nadzor i koordinaciju procesa obavljaju posebna tijela i agencije na nacionalnom nivou (vanjsko osiguranje kvaliteta). Potpisivanjem Bolonjske deklaracije BiH je preuzela obaveze iz evropske politike za oblast visokog obrazovanja. Razvoj visokog obrazovanja u BiH trebao bi biti primarni cilj i obaveza, koja podrazumijeva angažman svih zainteresovanih strana, to jest visokoškolskih ustanova, nadležnih obrazovnih vlasti, pripadnika akademske zajednice (nastavno osoblje i studenti), kao i privrede i prakse.

2. AGENCIJA ZA RAZVOJ VISOKOG OBRAZOVANJA I OSIGURANJE KVALITETA U BiH

U procesu stvaranja Evropskog prostora visokog obrazovanja nastalo je više institucija za osiguranje kvaliteta u Evropi. Kao krovna institucija izdvaja se ENQA (Evropska asocijacija za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju)[2], koja je osnovana 2000. godine u cilju jačanja saradnje u području osiguranja kvaliteta u visokom obrazovanju na nivou Evrope. S tim u vezi uspostavljen je i Evropski registar za osiguranje kvaliteta (EQAR) [3], u čijem članstvu su države i njihove agencije, koje imaju uspostavljen funkcionalan sistem kvaliteta na državnom nivou u skladu sa standardima i smjernicama za Evropski prostor visokog obrazovanja.

U pogledu osiguranja kvaliteta u visokom obrazovanju, najviše mjerodavno tijelo u Bosni i Hercegovini je Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta [5], koja je osnovana je Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u BiH („Službeni glasnik BiH“ broj 59/07) [5]. S obzirom na odgovornost koju ima, rad Agencije mora biti nezavistan i javan, a posebno u dijelu nadležnosti koje se odnosi na vanjsko osiguranje kvaliteta. U konkretnom smislu to se ogleda kroz transparentne i javne procedure izbora domaćih i međunarodnih stručnjaka koji obavljaju reviziju kvaliteta i daju ocjene i preporuke o akreditaciji visokoškolskih ustanova u BiH. Javnost rada se ostvaruje u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini. U tom smislu Agencija za svoj rad odgovara Parlamentarnoj skupštini BiH i Vijeću ministara BiH.

S obzirom na veliku odgovornost u svojoj nadležnosti, a posebno kada je u pitanju pribavljanje objektivnih ocjena i preporuka za akreditaciju visokoškolskih ustanova (odgovornost prema društvu i društvenom razvoju u cjelini), nije potrebno posebno naglašavati da se moraju poštovati principi zakonitosti, transparentnosti, javnosti, odgovornosti i profesionalne nepristrasnosti.

Tema ovog rada je akreditacija visokoškolskih ustanova u BiH i njeni efekti na oblast visokog obrazovanja. S tim u vezi, iz niza nadležnosti koje su Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju date Agenciji, mogu se posebno izdvojiti sljedeće nadležnosti [4]:

- utvrđivanje jasnih, transparentnih i pristupačnih kriterija za akreditaciju visokoškolskih ustanova i normi kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja,
- utvrđivanje kriterija za izbor domaćih i međunarodnih stručnjaka koji ocjenjuju i obavljaju reviziju kvaliteta te daju preporuke o akreditaciji visokoškolskih ustanova,
- davanje preporuka o kriterijima i standardima nadležnim obrazovnim vlastima u BiH,
- davanje preporuka o kriterijima za licenciranje visokoškolskih ustanova i studijskih programa,
- utvrđivanje standarda kvaliteta, analiziranje kvaliteta, davanje preporuka radi otklanjanja nedostataka kvaliteta studija i visokoškolskih ustanova,
- predstavljanje BiH u međunarodnim organizacijama za kvalitet u visokom obrazovanju,
- davanje preporuke nadležnim obrazovnim vlastima o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa, na osnovu mišljenja komisija stručnjaka,
- vođenje državnog registra akreditovanih visokoškolskih ustanova,
- redovno objavljivanje i aktualiziranje liste akreditovanih visokoškolskih ustanova u BiH

na svojoj web stranici.

Svoje ciljeve Agencija ostvaruje kroz misiju i viziju, a to je da visoko obrazovanje u BiH bude kompatibilno sa evropskim standardima i prepoznatljivo u međunarodnim okvirima, te da se ostvaruje kontinuiran razvoj i unapređenje kvaliteta visokog obrazovanja u BiH. Iz navedenog se jasno vidi da, barem u formalnom smislu, radi se o jasno definisanoj politici kvaliteta Agencije.

3. RELEVANTNI DOKUMENTI ZA OSIGURANJE KVALITETA U VISOKOM OBRAZOVANJU

U pogledu implementacije i praćenja Bolonjskog procesa u visokom obrazovanju u BiH, vodi se računa o brojnim dokumentima nastalim u ovom procesu, počevši od Lisabonske konvencije iz 1997. godine, koja daje opšte principe za procjenu i priznavanje kvalifikacija koje daju pristup visokoškolskom obrazovanju, zatim Bolonjske deklaracije evropskih ministara obrazovanja okupljenih iz 1999. godine koja uvodi Evropski prostor visokog obrazovanja, pa do ministarskog Komuniquea iz Jerevana iz 2015. godine, koji potvrđuje stvaranje Evropskog prostora visokog obrazovanja i definiše prioritete i obaveze za njegov dalji razvoj [4].

Bazni dokument za osiguranje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja svakako predstavljaju Standardi i smjernice za obezbjeđivanje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG)[6], koji su doneseni 2005. godine od strane ministara visokog obrazovanja, na prijedlog asocijacije ENQA u saradnji sa Evropskom studentskom unijom (ESU), Evropskim udruženjem institucija visokog obrazovanja (EURASHE) i Evropskom asocijacijom univerziteta (EUA). Nakon toga, sačinjena je i revidirana verzija ESG standarda i smjernica, a u ovom dokumentu definisani su jasni kriteriji i smjernice za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju podijeljeni u tri dijela:

- unutrašnje osiguranje kvaliteta,
- spoljašnje osiguranje kvaliteta,
- agencije za osiguranje kvaliteta.

Na različitim nivoima vlasti u BiH (entiteti, kantoni, distrikt) relevantni zakoni koji obuhvataju osiguranje kvaliteta u oblasti visokog obrazovanja su zakoni o visokom obrazovanju, te pravilnici o akreditaciji visokoškolskih ustanova i studijskih programa, koje donose obrazovne vlasti posebno, ali moraju biti usklađeni sa Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u BiH i dokumentima Agencije.

Osim okvirnog zakona o visokom obrazovanju u BiH, najvažniji dokumenti na osnovu kojih se provodi proces eksterne evaluacije sistema kvaliteta u visokoškolskim ustanovama su sljedeći [4, 7, 8, 9]:

- Odluka normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ broj 100/11 i 26/19),
- Odluka o kriterijima za akreditaciju visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH, broj 96/16),
- Odluka o kriterijima za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa studija u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 47/17).

4. KRITERIJI ZA AKREDITACIJU VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA U BiH

Ranijom Odlukom o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u BiH iz 2011. godine bili su definisani sljedeći kriteriji za ocjenu sistema kvaliteta u visokom obrazovanju, koji su se koristili u eksternim evaluacijama visokoškolskih ustanova u procesima akreditacije:

1. Razvoj i strategija visokoškolske ustanove
2. Upravljanje, unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta i kultura kvaliteta
3. Procedure za osiguranje kvaliteta studijskih programa

4. Procedure za ocjenjivanje studenata
5. Ljudski resursi
6. Kvalitet fizičkih resursa
7. Informacioni sistemi
8. Prezentacija informacija za javnost
9. Međunarodna saradnja

Prihvatanjem revidiranih ESG standarda i smjernica za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju definisani su novi kriteriji za akreditaciju visokoškolskih ustanova u BiH, koji su propisani naprijed navedenim dokumentom Agencije - Odluka normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini iz 2019. godine, te su usklađeni sa revidiranim ESG standardima i smjernicama za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju. Cilj kriterija je da se na jasan, objektivan, provjerljiv i transparentan način utvrde kriteriji koje svaka visokoškolska ustanova mora da ispunjava u smislu osiguranja kvaliteta, kako bi mogla biti akreditovana za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja. Kriterija ima ukupno deset, i to:

1. Politika osiguranja kvaliteta
2. Izrada i odobravanje programa
3. Učenje, podučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta
4. Upis i napredovanje studenata, priznavanje i certificiranje
5. Nastavno osoblje
6. Resursi za učenje i podrška studentima
7. Upravljanje informacijama
8. Informisanje javnosti
9. Kontinuirano praćenje i periodična revizija programa
10. Periodično vanjsko osiguranje kvaliteta.

Svaki kriterij ima jasno definisane podkriterije, koji pobliže opisuju svaki pojedinačni kriterij i time daju smjernice šta komisija stručnjaka treba da provjeri i utvrdi prilikom provođenja procesa eksterne evaluacije visokoškolske ustanove. Na primjer, za kriterij 3. Učenje, podučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta, definisani su podkriteriji:

1) visokoškolska ustanova primjenjuje procedure kojima se garantuje pravičan, transparentan i dosljedan način ocjenjivanja studenata i kojima se predviđa mogućnost žalbi studenata. Procedure su formalizovane i javno su dostupne.

2) visokoškolska ustanova podstiče aktivan angažman studenata u procesima upravljanja.

3) visokoškolska ustanova podstiče i osigurava međunarodnu mobilnost studenata i zaposlenih, te rukovodi sistemom za širenje njihovih iskustava i primjera dobre prakse.

Vodeći se podkriterijima, može se reći da su pojedini kriteriji za akreditaciju visokoškolskih ustanova prilično jasno definisani, transparentni i što je najvažnije provjerljivi. Stvar je procjene komisije stručnjaka na koji način će najlakše i najjasnije utvrditi ispunjenost svakog pojedinačnog podkriterija unutar svakog kriterija.

Za svaki kriterij daje se jedna od četiri ocjene, i to: potpuno ispunjen, znatno ispunjen, djelimično ispunjen ili neispunjen. Ishod akreditacije zavisi od stepena ispunjenosti pojedinih kriterija i može biti jedan od sljedećih:

- ustanova je akreditovana, ako su svi kriteriji ocijenjeni kao potpuno ili znatno ispunjeni,
- ustanovi se izdaje pismo očekivanja (umjesto ranije uslovne akreditacije) ako je više od polovine kriterija ocijenjeno u potpunosti ili znatno ispunjeno, a svi ostali kao djelomično ispunjeni,
- ustanova nije akreditovana, ako je najmanje jedan kriterij ocijenjen kao neispunjen ili ako je više od polovine kriterija ocijenjeno kao djelomično ispunjeno.

5. OSVRT NA PROCES AKREDITACIJE VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA U BiH

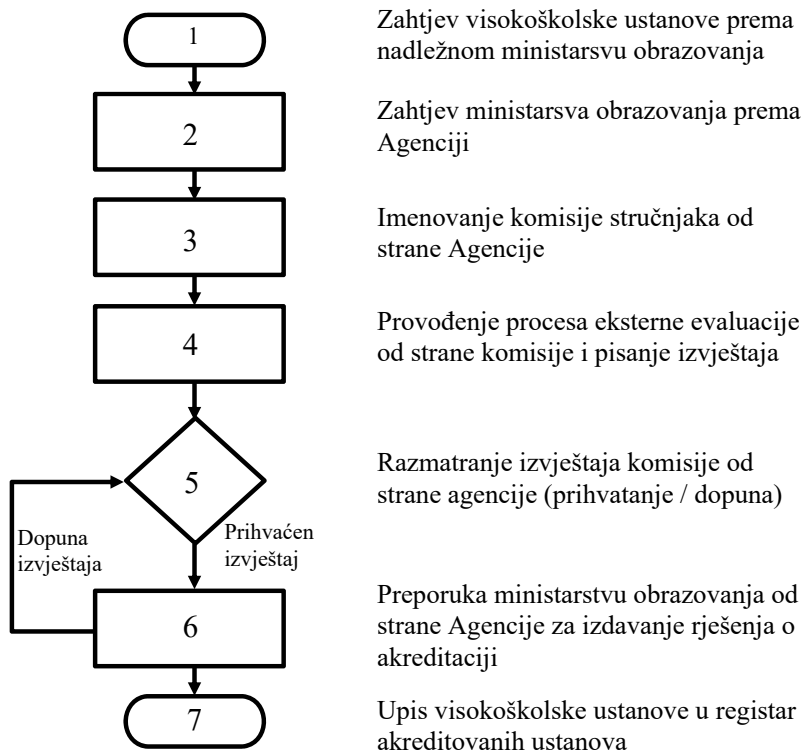
Inicijalno, u prelaznom razdoblju prije uvođenja procesa akreditacije visokoškolskih ustanova u BiH, postojeće visokoškolske ustanove dobile su privremenu akreditaciju sa vremenskim rokom u kojem će se obaviti proces akreditacije, čime su visokoškolske ustanove prihvatile obavezu uvođenja sistema osiguranja kvaliteta i njegovog praćenja u skladu sa definisanim kriterijima, kroz proces reakreditacije svake četiri godine.

Sam proces akreditacije visokoškolske ustanove u BiH prikazan je shematski na Slici 1 i odvija se na sljedeći način:

1. prije isteka prethodnog perioda akreditacije, visokoškolska ustanova obraća se prema nadležnoj obrazovnoj vlasti određenog nivoa (ministarstvo obrazovanja) sa zahtjevom za pokretanje procesa (re)akreditacije,
2. nadležna obrazovna vlast (ministarstvo obrazovanja) upućuje prijedlog prema Agenciji,
3. Agencija imenuje komisiju domaćih i međunarodnih stručnjaka koji daju ocjenu i obavljaju reviziju kvaliteta i daju preporuke o akreditaciji predmetne visokoškolske ustanove,
4. komisija stručnjaka u skladu sa pravilnikom o akreditaciji, koji važi za područje predmetne visokoškolske ustanove, obavlja sve potrebne pripreme, izučava dokumentaciju visokoškolske ustanove (prije svega Izvještaj o samoevaluaciji te ustanove, kao i sve druge relevantne akte, pravilnike, procedure, itd.), zatim obavlja višednevnu posjetu visokoškolskoj ustanovi s ciljem provjere i utvrđivanja poklapanja stvarnog stanja sa podacima predloženim u Izvještaju o samoevaluaciji, a u skladu sa naprijed definisanim kriterijima za akreditaciju, nakon čega piše svoju analizu u izvještaju kojeg dostavlja nadležnoj obrazovnoj vlasti, odnosno Agenciji,
5. Agencija izvještaj komisije prihvata, ili vraća na doradu i dopunu, u zavisnosti od kvaliteta samog izvještaja komisije,
6. nakon prihvatanja izvještaja komisije, Agencija daje preporuku nadležnoj obrazovnoj vlasti da izda rješenje o akreditaciji predmetne visokoškolske ustanove, koje može biti:
  - da je visokoškolska ustanova akreditovana,
  - da je visokoškolska ustanova uslovno akreditovana, uz utvrđivanje obaveze otklanjanja nedostataka sa vremenskim rokovima,
  - da visokoškolska ustanova nije akreditovana
7. na kraju, u slučaju pozitivnog ishoda, visokoškolska ustanova se upisuje u registar akreditovanih visokoškolskih ustanova, koji se javno objavljuje.

Bitno je naglasiti da se proces eksterne evaluacije ne bi trebao završiti izdavanjem rješenja o akreditaciji visokoškolskoj ustanovi i upisom u registar akreditovanih ustanova. Sistem osiguranja kvaliteta je kontinuiran i trajan proces i trebalo bi da po okončanju samog procesa akreditacije bude obezbijeđeno da se kontinuirano tokom perioda od naredne četiri godine vrši određeni oblik eksterne evaluacije. Visokoškolska ustanova svakako ima obavezu da primjeni preporuke komisije stručnjaka i poboljša sistem kvaliteta u segmentima koje komisija utvrdi da bi tako trebalo, što samo po sebi pripada unutrašnjem osiguranju kvaliteta. Međutim, potrebno bi bilo da se na neki način (barem povremeno tokom četiri godine) obezbijedi i svojevrsna eksterna evaluacija kao praćenje procesa osiguranja kvaliteta izvana. Istina, pravilnicima o akreditaciji propisano je da u sklopu ovih postakreditacijskih aktivnosti akreditovana visokoškolska ustanova ima obvezu jednom godišnje dostaviti nadležnom ministarstvu obrazovanja izvještaj o poduzetim aktivnostima na realizaciji akcionog plana poboljšanja u skladu sa preporukama komisije, ali je upitno da li visokoškolske ustanove te izvještaje redovno dostavljaju i da li se oni adekvatno analiziraju.

Za osvrt na proces akreditacije visokoškolskih ustanova u BiH i njegove efekte u visokom obrazovanju koriste se podaci Agencije javno dostupni na njoj web stranici [4].

Slika 1. Prikaz procesa (re)akreditacije visokoškolske ustanove u BiH.

Prema raspoloživim podacima Agencije, na listama stručnjaka koji se angažuju u komisije za eksternu evaluaciju imenovano je:

- 147 međunarodnih stručnjaka
- 14 studenata
- 93 predstavnika privrede i prakse
- 225 predstavnika akademske zajednice u BiH.

Odmah je evidentna ogromna disproporcija u broju raspoloživih stručnjaka kao članova komisije, pri čemu je studenata veoma malo u odnosu na predstavnike akademske zajednice i međunarodne stručnjake. Predstavnika akademske zajednice u BiH ima najviše vjerovatno iz razloga što se komisije za institucionalnu akreditaciju imenuju u sastavu od pet članova, pri čemu su dva predstavnika akademske zajednice u BiH, a po jedan student, međunarodni stručnjak i predstavnik privrede i prakse. Međutim, i pored toga, broj raspoloživih studenata je očigledno premali, pa bi ga u budućnosti svakako trebalo povećati i afirmisati studente da se uključe u većem broju.

Nadalje, lista licenciranih visokoškolskih ustanova u BiH nije dostupna na web stranici Agencije [4]. Obrazloženje koje stoji na web stranici Agencije je da je Agencija sačinila i ažurirala ovu listu na osnovu informacija nadležnih obrazovnih vlasti, ali da je ta lista privremeno uklonjena „s obzirom da je došlo do određenog nerazumjevanja i pogrešnog tumačenja podataka sa ove liste“, te da „za sve informacije u vezi sa licenciranim visokoškolskim ustanovama potrebno je obratiti se nadležnim obrazovnim vlastima“. Nemoguće je izvući validan zaključak iz ovakve informacije, ali ovo svakako upućuje na određene probleme u provođenju politike osiguranja kvaliteta u BiH (nedostupnost informacija).

Na listi akreditovanih visokoškolskih ustanova u BiH na web stranici agencije u januaru 2021. godine bilo je 32 visokoškolske ustanove, od čega je 8 javnih ustanova, a ostalo su privatne ustanove.

Izvjestaji komisija domaćih i međunarodnih stručnjaka za akreditaciju visokoškolskih ustanova javno su dostupni na web stranici Agencije za 2014., 2015., 2016. i 2018. godinu. U 2014. godini prezentirani su izvještaji za 13 visokoškolskih ustanova, u 2015. godini za 5 ustanova, u 2016. godini za 8 ustanova i u 2018. godini za 3 ustanove. Analizom ovih izvještaja dolazi se do podataka koji su prezentovani u tabeli 1, koja pokazuje ocjene komisija za eksternu evaluaciju po pojedinim kriterijima za uspješne ishode akreditacije.

Tabela 1. Ishodi akreditacije visokoškolskih ustanova u BiH 2014.-2018. godina [4].

		Akreditovana visokoškolska ustanova												
Godina	Ocjena kriterija	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2014.	potpuno ispunjen	9	5	2	5	1	6	3	7	2	5	4	5	5
	znatno ispunjen	0	4	7	4	8	3	6	2	7	4	5	4	4
2015.	potpuno ispunjen	3	8	5	4	2								
	znatno ispunjen	6	1	4	5	7								
2016.	potpuno ispunjen	5		1	5	3	3	8	4					
	znatno ispunjen	4	5	4	4	6	6	1	2					
	djelimično ispunjen		4	4					3					
2018.	potpuno ispunjen	2	1	2										
	znatno ispunjen	7	6	7										
	djelimično ispunjen		2											

Prvi zaključak koji se može izvući je zapravo nejasnoća zašto je u 2014. godini akreditovano 13 visokoškolskih ustanova, a poslije toga značajno manje. S obzirom da se rješenje o akreditaciji izdaje na period od 4 godine, logično bi bilo da su sve ustanove iz 2014. godine provele reakreditaciju u 2018. godini. Također, nema podataka o akreditacijama za 2019. i 2020. godinu. Naravno, može se pretpostaviti da podaci na web stranici Agenciju nisu ažurirani (jer je na dostupnoj listi ukupno 32 akreditovane visokoškolske ustanove, a dostupno je ukupno 29 izvještaja o akreditacijama), što opet odstupa od politike osiguranja kvaliteta (upravljanje informacijama i informisanje javnosti).

Osim toga, iz tabele 1 uočava se trend da je većina visokoškolskih ustanova u početnom periodu (2014. i 2015. godina) ocijenjena na sličan način i prilično uravnoteženo sa 4 ili 5, to jest 3 ili 6 kriterija potpuno ili znatno ispunjeni, uz par izuzetaka. Tek u kasnijim godinama (2016. i 2018. godina) uočava se nekoliko djelimično ispunjenih kriterija kod nekolicine visokoškolskih ustanova. Ovo upućuje na sljedeće zaključke u evaluiranim visokoškolskim ustanovama: ili je

sistem kvaliteta odranije bio nešto lošiji što je kroz akreditaciju uočeno, ili je osjetno pao, ili su Agencija i komisije stručnjaka pooštrile proces provođenja eksternih evaluacija, što bi svakako bilo dobro.

Iz analize sadržaja samih izvještaja komisija za eksternu evaluaciju proizilazi da su izvještaji postali sveobuhvatniji u kasnijem periodu (npr. 2018. u odnosu na 2014. godinu), uz navođenje više podataka i analiza komisija koje su provodile eksterne evaluacije i identifikovanje slabosti i davanje više jasnijih preporuka za poboljšanja, što znači da su komisije ozbiljnije provodile eksterne evaluacije visokoškolskih ustanova, te upućuje na zaključak da je i Agencija imala pozitivne uticaje u tom smislu.

6. ZAKLJUČAK

U radu je ukratko prezentiran sistem osiguranja kvaliteta koji se provodi u visokom obrazovanju u BiH. Analizirani su dostupni podaci Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta u BiH kao nadležne državne institucije u procesima institucionalnih akreditacija visokoškolskih ustanova u BiH, na bazi dokumenata za osiguranje sistema kvaliteta i izvještaja i podataka dostupnih kod Agencije. Uočene su dobre i loše strane, te su dati prijedlozi za poboljšanja otklanjanje uočenih nedostataka. Potrebno je smanjiti disproporciju u broju raspoloživih studenata kao članova komisije u odnosu na ostale kategorije kroz afirmaciju studente da se više uključe u ovaj proces. Također, potrebno je ažurirati nedostajuće podatke (npr. listu licenciranih ustanova, izvještaje komisija za akreditaciju i rješenja o akreditaciji za sve godine) u cilju tačnog upravljanja informacijama i informisanja javnosti. Ocjene po pojedinim kriterijima u provedenim procesima akreditacije daju naslutiti da je došlo do pooštavanja u procesima institucionalnih akreditacija, što je svakako dobar pokazatelj. Sadržaji izvještaja komisija za eksternu evaluaciju postali su s vremenom sveobuhvatniji i u većoj mjeri analitički, iz čega se može zaključiti da su Agencija i komisije pozitivno djelovale u tom smislu u prethodnim godinama.

7. LITERATURA

- [1] European Higher Education Area and Bologna Process, <https://eha.info/>
- [2] The European Association for Quality Assurance in Higher Education , <https://enqa.eu/>
- [3] European Quality Assurance Register, <https://www.eqar.eu/>
- [4] Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta u BiH, <http://hea.gov.ba/>
- [5] Okvirni zakon o visokom obrazovanju u BiH („Službeni glasnik BiH“ broj 59/07 i 59/09)
- [6] The Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area (ESG), <https://enqa.eu/index.php/home/esg/>
- [7] Odluka normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ broj 100/11 i 26/19)
- [8] Odluka o kriterijima za akreditaciju visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH, broj 96/16),
- [9] Odluka o kriterijima za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa studija u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 47/17).